Geldrop-Mierlo

Raadsvoorstel

GM 2012.0145

Onderwerp
Nota "Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen - Uitgangspunten Duurzame Armoedebestrijding"

Beslispunten
1. In te stemmen met de nota "Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen - Uitgangspunten Duurzame Armoedebestrijding";

Inleiding
In het raadsprogramma 2010-2014 “Een andere tijd, een andere gemeente” heeft het behoud van het sociale gezicht van Geldrop-Mierlo een hoge prioriteit gekregen. Uitgangspunt daarbij was en is dat het bestaande sociale beleid en de infrastructuur van de bestaande regelingen gehandhaafd blijven. In het licht van veranderende wetgeving (o.a. aanscherping WWB, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet Werken naar Vermogen) en de economische situatie is het van groot belang om de uitgangspunten van het gemeentelijk armoedebeleid te heroverwegen. De nota “Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen” zet de beleidskaders neer voor het toekomstige minimabeleid.

Wat willen we bereiken
Uitgangspunten voor het toekomstige armoedebeleid vast te stellen waarmee het behoud van het sociale gezicht van Geldrop-Mierlo wordt gewaarborgd. Binnen deze kaders kan het college van B&W de uitwerking en implementatie ter hand nemen.

Argumenten
1.1 WMO-raad en CPM adviseren positief
Met de WMO-raad en het CPM is gesproken over de nota. Dit heeft geleid tot de voorgelegde nota. Ook andere partijen hebben gereageerd op de concept-nota. Het verslag van de veldraadpleging is toegevoegd in de bijlagen.

Wat gaan we daarvoor doen
Randvoorwaarden
-

Planning
Na vaststelling van deze nota zal het college van B&W de uitwerking en implementatie ter hand nemen samen met het maatschappelijk middenveld. Daar waar nodig zullen aanpassingen van verordeningen worden voorgelegd volgens de geëigende procedures aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Communicatie
-

Wat mag het kosten
-

Evaluatie
Het armoedebeleid zal als geheel twee jaarlijks worden gemonitord op effecten. Echter, voor schuldhulpverlening en de voortgang van de implementatie van deze kadernota zal jaarlijks een "beeld van de uitvoering" worden gegeven en aan de WMO-raad, CPM en gemeenteraad (via de beleidsrapportage) worden toegezonden. Op deze wijze kan zowel op de concrete resultaten en voortgang zicht worden gehouden als ook op de effecten op de middellange en lange termijn.

Bijlagen
Bijlage 1: Nota "Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen -Uitgangspunten Duurzame Armoedebestrijding" (bijgevoegd)
Bijlage 2: Verslag veldraadpleging (bijgevoegd)

Geldrop, 20 maart 2012

J.H.M. van Vlerken
secretaris

M.J.D. Donders - de Leest
burgemeester

Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen

Uitgangspunten Duurzame Armoedebestrijding

Inleiding

Wat is armoede?
Het lijkt haast onmogelijk om een eenduidige definitie te geven van het begrip armoede. Een vaak aangehaalde definitie is die van Nobelprijswinnaar Amartya Kumar Sen.

"Armoede, gemeten in capaciteiten, is een tekort aan vrijheden om het eigen leven naar eigen inzicht in te richten en te leven."

Sen gaat daarbij uit van de zienswijze dat de kern van ontwikkeling en vooruitgang ligt in het opheffen van armoede. Armoede is dan een tekort aan mogelijkheden voor mensen om het soort leven te leiden dat men wil. Belangrijk is daarbij in het oog te houden dat hij het dan heeft over economische vrijheid, maar zeker ook politieke vrijheid, toegang tot sociale voorzieningen zoals onderwijs en gezondheidszorg, transparantie en een sociaal vangnet in de vorm van sociale zekerheid.

Geplaatst in onze maatschappij waarin politieke vrijheid, onderwijs, gezondheidszorg en sociale zekerheid zijn geregeld is armoede een fenomeen dat zich vooral uit in een zeer beperkte keuze om het leven vorm te kunnen geven op economisch vlak. Zelfs hierbij kan, gezien recente uitspraken van minister-president Rutte, de vraag worden gesteld of er sprake is van echte armoede of een laag inkomen c.q. een disbalans tussen inkomsten en (gewilde) uitgaven.

Een citaat van een alleenstaande moeder in de bijstand onderstreept dit. "Natuurlijk is armoede in Nederland iets anders dan armoede in de Derde Wereld. In principe heeft iedereen in Nederland genoeg te eten en te drinken: niemand zal doodgaan van de honger. In ons land betekent armoede dat je steeds moet kiezen tussen wat je kunt en wat je moet laten. Het komt er op neer dat je bepaalde dingen nooit kunt doen omdat je er geen geld voor hebt. Ik vind het armoede als je kind van de sportvereniging of muziekschool af moet, of als je zelf niet meer op verjaardagsvisite gaat omdat een cadeautje of treinkaartje te duur is[1]."

Een oud Nederlands spreekwoord luidt: "Geld maakt niet gelukkig", maar het biedt mensen wel de mogelijkheid om deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Krap bij kas zitten of het hebben van schulden beperkt de persoonlijke vrijheid. Zeker als er alleen geld is voor het hoognodige. Het bemoeilijkt de toegang tot de mogelijkheden die de omgeving biedt. Simpele zaken als lid worden van sportclubs of een aardigheidje voor de kinderen worden moeilijk. Zeker als deze situatie langer duurt, is de kans geïsoleerd te raken in een wereld van onmogelijkheden groot. De Russische schrijver Dostojevski schreef in de 19de eeuw al: 'Geld is gemunte vrijheid'. In het kader van deze nota hanteren wij de volgende definitie van armoede:

"Armoede is een structureel gebrek aan materiële middelen en/ of vaardigheden waardoor mensen noodgedwongen niet kunnen leven volgens de in de maatschappij geldende minimale normen met sociaal isolement of uitsluiting als gevolg".

Behoud sociale gezicht
Het is dan ook niet verwonderlijk dat armoedebestrijding hoog op de politieke agenda staat, zowel landelijk als ook lokaal. In het raadsprogramma 2010-2014 "Een andere tijd, een andere gemeente" is de lokale ambitie als volgt omschreven: "Behoud van het sociale gezicht van Geldrop-Mierlo heeft prioriteit. De gemeente dient er samen met haar inwoners voor te zorgen dat alle inwoners

---

[1] http://www.cmo.nl/sw/index.php?option=com_content&task=view&id=101&Itemid=152

van de gemeente zo veel mogelijk een volwaardig bestaan kunnen leiden en zo veel mogelijk kunnen deelnemen aan de maatschappij." Uitgangspunt is dat het bestaande sociale beleid en de infrastructuur van de bestaande regelingen gehandhaafd blijven. Het idee achter dit uitgangspunt ("behoud van het sociale gezicht") is nog steeds onverkort van kracht, maar de wereld is sindsdien wel veranderd.

Op het moment van schrijven in 2010 was de veronderstelling dat de economische malaise nagenoeg achter ons lag. Twee jaar later blijkt dit helaas niet het geval te zijn. Daarnaast heeft de Rijksoverheid een grote hervormingsgolf ingezet. Zo werd op 1 januari 2012 een aanscherping van de huidige sociale zekerheidswetgeving van kracht. Hierin is o.a. de invoering van het huishoudinkomen opgenomen. Dit betekent dat thuiswonende kinderen van gezinnen met een bijstandsuitkering geen aanspraak meer kunnen maken op een eigen uitkering en inkomsten die zij hebben worden opgeteld bij het gezinsinkomen (met een lagere uitkering tot gevolg).

Maar dit is slechts een eerste stap. Vanaf 2013 zal de Wet Werken naar Vermogen worden ingevoerd. Kern van deze wet is dat iedereen die in staat is zelf in zijn eigen onderhoud te voorzien dit ook moet doen onder het motto "Werk voor inkomen". Daarnaast zal ook de begeleiding uit de AWBZ (2013) en de jeugdzorg (2015) overgaan naar de gemeente. Kortom, door de aanhoudende economische malaise en de zakelijke aanscherpingen door het Rijk binnen de sociale zekerheid en de zorg lopen steeds meer burgers de kans te worden geconfronteerd met financieel moeilijke situaties.

De eerste tekenen zijn al aanwezig. Het aantal uitkeringsgerechtigden is sinds begin 2010 fors opgelopen. Ook schuldhulpverlening beleeft drukke tijden en de voedselbank ziet haar toelevering opdrogen, maar de vraag stijgen. Stichting Leergeld en kerkelijke organisaties zoals de Vincentius vereniging zien ook meer vragen dan voorheen. En dit alles in een tijd dat de landelijke overheid de gemeentelijke beleids- en financiële ruimte steeds verder aan banden legt of terugbrengt.

Kern van toekomstig beleid

De kern van het armoedevraagstuk is het probleem van mensen zonder sociaal of economisch perspectief. De gemeente Geldrop-Mierlo wil een gemeente zijn waarin burgers "zo veel mogelijk kunnen deelnemen aan de maatschappij." Dit betekent dat burgers, ook in de toekomst, de zekerheid moeten hebben dat er hulp wordt geboden als dat écht noodzakelijk is. Zij mogen erop vertrouwen dat zij niet worden gezien als slachtoffers, maar serieus worden genomen. Hierbij hoort ook het vertrouwen in de eigen wil van burgers om uit een financieel benarde situatie te komen en te blijven.

Dit visiedocument heeft tot doel een antwoord te geven op deze nieuwe situatie. Een antwoord dat een garantie biedt voor het behoud van het sociale gezicht van onze gemeente. Een antwoord dat recht doet aan het beginsel dat de meest-kwetsbaren in onze samenleving zoveel mogelijk worden ontzien, maar ook mensen aanspreekt op hun eigen verantwoordelijkheid en de onderlinge solidariteit.

Heroverwegen en innoveren van ons sociaal zekerheidsstelsel is een uitdaging, maar leidt alleen tot verbetering als dat wordt gerealiseerd op basis van een gedegen analyse, een oog voor de gevolgen van het landelijk opgelegde kader en een samenhangende visie op de toekomst. In hoofdstuk 1 wordt het landelijk wettelijk kader en het effect op het gemeentelijk beleid geanalyseerd. In hoofdstuk 2 wordt aan de hand van een aantal uitgangspunten een aanzet gegeven tot een nieuwe en duurzame aanpak van armoede. Ieder van de uitgangspunten wordt geconcretiseerd, waarbij een nieuw stelsel wordt gecreëerd met een aantal bestaande en nieuwe elementen. Het is een stelsel dat gebouwd is op zekerheid, solidariteit en vertrouwen.

1 Gemeentelijk beleidskader

Het voeren van armoede- (of minima-)beleid is een verantwoordelijkheid van de gemeente. Staatssecretaris De Krom stelde recentelijk nog dat “De gemeente een sleutelrol vervult bij armoedebestrijding en schuldhulpverlening. Zij heeft het beste zicht op de individuele situaties. Zij kan beleid ontwikkelen waarbij maatwerk centraal staat.” Dit betekent echter niet dat het Rijk geen bemoeienis heeft met de wijze waarop dit gebeurt. Sterker nog, de verantwoordelijkheden op het gebied van inkomensondersteuning zijn strikt verdeeld en streng bewaakt.

1.1 Inkomensbeleid

1.1.1 Inkomensbeleid is van het Rijk

Generiek inkomensbeleid is de verantwoordelijkheid van het Rijk. Twee keer per jaar wordt door het ministerie van SZW het sociaal minimum vastgesteld. Dit is gelijk aan de bijstandnorm – eventueel aangevuld met kinderbijslag- en voor 65-plussers gelijk aan de AOW. Deze norm geldt voor alle burgers van Nederland.

1.1.2 Maatwerk door gemeenten door bijzondere bijstand

Door bijzondere omstandigheden kan zich de situatie voordoen dat deze uitkeringsnorm niet (volledig) toereikend is om bepaalde noodzakelijke uitgaven te doen. Als iemand voor dergelijke kosten geen beroep kan doen op andere regelingen (zoals studiefinanciering, huurtoeslag, ziektekostenverzekering, etc.) kan de gemeente besluiten aanvullende bijstand te verstrekken. Dit is de zogenaamde bijzondere bijstand. Deze bijzondere bijstand valt onder de Wet Werk en Bijstand (WWB).

In principe mag de gemeente dus alleen maar aanvullende maatregelen treffen als het maatwerk betreft. Dat betekent dat de gemeente moet vaststellen dat de uitgaven noodzakelijk zijn en of ze daadwerkelijk gemaakt zijn.

Bij de bijzondere bijstand kan de gemeente uit verschillende vormen van ondersteuning kiezen. Deze vormen zijn:

- om-niet (geldbedrag);
- in de vorm van een lening (geldbedrag);
- in natura (goed of dienst).

1.1.3 Uitzonderingen op maatwerk

Categoriale bijzondere bijstand
Het Rijk heeft voor chronisch zieken, gehandicapten en 65+ers een uitzondering mogelijk gemaakt op de bovenstaande maatwerk-verplichting. Dit is de categoriale bijzondere bijstand.

Concreet betekent dit dat de gemeente aan hen vaste bedragen mag verstrekken zonder te controleren of de kosten noodzakelijk en daadwerkelijk gemaakt zijn.

Ook aan gezinnen met kinderen mag de gemeente voorzieningen gericht op participatie verstrekken op deze basis. Hierbij is het uitgangspunt wel dat deze bijstand in natura moet worden verstrekt (tenzij dit de doelmatigheid in de weg staat).

Overige uitzonderingen
Daarnaast mag een gemeente aan minima een aanvullend pakket op de zorgverzekering aanbieden en voor hen die langdurig moeten rondkomen van een bijstanduitkering of een inkomen rond het sociaal minimum periodiek een langdurigheidstoeslag toekennen.

Categoriale bijstand aan andere groepen is wettelijk niet mogelijk. Het Rijk is (zeer) strikt in het handhaven hiervan. In het verleden is onze gemeente al gewaarschuwd wegens het "schenden" van dit verbod op het voeren van inkomensbeleid.

Sinds 1 januari 2012 is de categoriale inkomensondersteuning door de gemeenten uitsluitend toegestaan voor de genoemde doelgroepen en tot 110% van het wettelijk minimum loon. Tot 1 januari 2012 hanteerde onze gemeente het percentage van 120%. Overigens mag een gemeente altijd een lagere norm hanteren.

1.1.4 Beleids- of uitvoeringsregels

Gemeenten moeten dus voor het grootste deel maatwerk leveren. Om rechtsongelijkheid, rechtsonzekerheid en de ondoelmatigheid van de uitvoering te voorkomen kiezen veel gemeenten ervoor om beleids- (of uitvoerings)regels op te stellen voor de uitvoering van de bijzondere bijstand. Op die manier wordt de beoordeling van de persoonlijke omstandigheden en de kosten die kunnen worden vergoed tot op zekere hoogte gestandaardiseerd. Deze regels moeten openbaar worden gemaakt.

1.1.5 Inkomensondersteuning buiten de WWB

Ook buiten de WWB bestaan mogelijkheden voor de inkomensondersteunende regelingen. Een voorbeeld hiervan is de voormalige regeling Deelname Welzijnsactiviteiten die sinds enkele jaren onder de WMO is gebracht. Een ander voorbeeld is de kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen.

Om te voorkomen dat gemeenten via sluiproutes toch inkomenspolitiek gaan bedrijven, heeft het Rijk bepaald dat ook inkomensondersteuning die niet onder de bijzondere bijstand valt aan dezelfde voorwaarden en beperkingen moeten voldoen als die voor het voeren van categoriaal beleid gelden[2].

Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat ook binnen de WMO verordening op dit punt de beperking van de doelgroepen tot 110% van het wettelijk minimum loon gehanteerd moet gaan worden voor zover er sprake is van een vorm van categoriale bijstand. Dit treft de bijdrageregeling welzijnsactiviteiten zoals onze gemeente deze kent. Hoewel deze als niet categoriaal gezien kan worden, betreft het wel een vorm van minimabeleid gericht op deelname aan sociale en culturele activiteiten. Het Rijk heeft ook voor deze vorm van ondersteuning een inkomensgrens bepaald van 110%.

Belangrijk hierbij is te vermelden dat particuliere fondsen en organisaties niet aan deze regels zijn verbonden, zolang deze los staan van de gemeente.

1.1.6 Waarom is inkomenspolitiek het monopolie van het Rijk?

Zoals blijkt uit de voorgaande paragrafen is generiek inkomensbeleid het monopolie van het Rijk. Gemeenten mogen eigen beleid voeren, maar wel binnen strikte regels en voorwaarden. Waarom stelt het Rijk zich zo op?

Met de aanscherpingen van de WWB per 1 januari 2012 zijn de mogelijkheden voor gemeenten om (categoriale) bijzondere bijstand te verstrekken verder aan banden gelegd. De voornaamste reden daarvoor was dat het Rijk van mening was dat door de vele mogelijkheden op het gebied van bijzondere bijstand de armoedeval te nadrukkelijk in beeld kwam. De armoedeval treedt op wanneer het besteedbaar inkomen niet of beperkt stijgt als iemand meer gaat verdienen,

---

2 Zie artikel 108 Gemeentewet en pag. 65 Memorie van Toelichting WWB (Kamerstukken II 2003/04, 28 870 nr. 3)

bijvoorbeeld door promotie of het vinden van een baan. Door het mogelijk vervallen van recht op bijzondere bijstand en andere inkomensafhankelijke regelingen kan het voorkomen dat iemand er niet op vooruitgaat. Dit zou kunnen betekenen dat "werken niet loont" en dat mensen kiezen om in een afhankelijk positie te blijven. Deze negatieve prikkel bij het zoeken naar werk wil het Rijk voorkomen.

Overigens gaat het Rijk hiermee voorbij aan het rapport "Armoedebestrijding" van de Inspectie Werk en Inkomen.[3] Daaruit blijkt dat de veronderstelling dat aanvullende inkomensregelingen de financiële prikkel om te werken ondermijnen voor de meeste toetreders op de arbeidsmarkt niet opgaat.

Een meerderheid blijkt ook werk te accepteren, als daar niet direct een economisch voordeel aan is verbonden. De intrinsieke motivatie om aan de slag te gaan is voor hen doorslaggevend.

Dit is ook de reden waarom wij in ons beleid uitgaan van de "het vertrouwen in de eigen wil om uit een financieel benarde situatie te komen en te blijven."

1.2 Regie

"Armoede is een structureel gebrek aan materiële en sociale middelen of vaardigheden waardoor mensen noodgedwongen niet kunnen leven volgens de in de maatschappij geldende minimale normen met sociaal isolement of uitsluiting als gevolg".

Vanuit de –in deze nota- gehanteerde definitie van armoede wordt meteen duidelijk dat armoede meer is dan een financieel probleem. Het zou ook te één dimensionaal zijn. Immers, in veel huishoudens weet men zich goed te redden met beperkte financiële middelen, zeker als de periode van korte duur is. Dit is ook logisch, want het sociaal minimum wordt door het Rijk vastgesteld op basis van het "het is niet veel, maar toereikend" principe.

In veel gevallen zijn individuele omstandigheden, al dan niet als gevolg van eigen keuzes, de oorzaak van armoede. Deze armoede uit zich in financieel opzicht, maar uitsluitend het leveren van financiële ondersteuning is vaak niet voldoende en zal het karakter hebben van symptoombestrijding. Ter illustratie: een lening verstrekken in de vorm van leenbijstand, terwijl de deurwaarders aan de bel trekken levert weliswaar een kleine verlichting op, maar is geen structurele oplossing. Er is meer nodig om te voorkomen dat mensen in dergelijke situaties terechtkomen. Daarvoor is nodig dat er een sluitende keten van voorzieningen is op lokaal niveau.

De gemeente is vanuit haar verantwoordelijkheid de aangewezen partij om regie te voeren op deze sluitende keten. De regie uit zich door het stevig vormgeven van de eigen verantwoordelijkheid richting burgers (o.a. preventie, schuldhulpverlening en individuele inkomensondersteuning) en een goede afstemming en samenspel met particuliere initiatieven.

1.3 Schuldhulpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening treedt naar alle waarschijnlijkheid per 1 juli 2012 in werking. Deze wet regelt de zorgplicht van gemeenten voor de schuldhulpverlening. Concreet betekent dit dat de gemeente een regierol krijgt en de verplichting integrale schuldhulpverlening aan te bieden aan haar burgers.

---

[3] Armoedebestrijding, Inspectie Werk en Inkomen, Den Haag, November 2010

Belangrijke veranderingen met de komst van deze Wet zijn:

- Gemeenten moeten een beleidsplan schrijven. Daarin moet worden ingegaan op de beoogde resultaten, kwaliteitsborging en de schuldhulp aan gezinnen met minderjarige kinderen.
- Gemeenten mogen schuldhulpverlening weigeren aan personen die fraude hebben gepleegd of al eerder gebruik hebben gemaakt van schuldhulpverlening.
- Het eerste gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld, dient binnen vier weken plaats te vinden. De gemeente moet de klant goed informeren over de verwachte doorlooptijden.
- Gemeenten kunnen de rechtbank verzoeken een moratorium in te stellen. Voor een periode van maximaal zes maanden mogen schuldeisers dan geen (nieuwe) incassomaatregelen nemen.
- Zodra de wet in werking treedt – vermoedelijk per 1 juli 2012 – valt de schuldhulpverlening binnen het kader van de Algemene wet bestuursrecht. Binnen dat kader is het belangrijk, dat de gemeente goed vastlegt – bij voorkeur ook in beleidsregels – hoe het schuldhulpverleningsaanbod eruit ziet en aan welke voorwaarden burgers moeten voldoen om ervoor in aanmerking te komen. Op het nemen van besluiten door de gemeente (bijvoorbeeld over toekenning of uitsluiting) kan de Wet Dwangsom van toepassing zijn. Dit betekent dat bij overschrijding van de wettelijk voorgeschreven termijnen een boete kan worden opgelegd.

Het is dus zaak om het huidige beleid schuldhulpverlening te heroverwegen en hoofdlijnen te definiëren waarlangs de uitvoering van de schuldhulpverlening vorm gegeven kan worden.

1.4 Invoering Wet Werken naar Vermogen

Vanaf 2013 zal de Wet Werken naar Vermogen worden ingevoerd. Kern van deze wet is dat iedereen die in staat is zelf in zijn eigen onderhoud te voorzien dit ook moet doen onder het motto "Werk voor inkomen". De aanscherpingen zoals deze al zijn doorgevoerd zullen hierbij worden overgenomen. Daarnaast zal het gebruik van sociale vangnetten zoals WSW en Wajong worden beperkt. Dit betekent dat meer burgers dan voorheen aangewezen zijn op een reguliere uitkering en het beroep op zelfredzaamheid toeneemt. De exacte gevolgen van de wetsherziening kunnen pas in beeld worden gebracht in de loop van 2012, nadat de wet is vastgesteld. Momenteel ligt deze ter behandeling voor in de Tweede Kamer.

2 Uitgangspunten Armoedebeleid

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van een aantal uitgangspunten en een overzicht van de huidige voorzieningen de contouren geschetst van het toekomstig beleid. De uitgangspunten hebben het doel een suggestie te doen voor een beleidsrichting, waarbij een concretisering wordt gegeven in de vorm van actiepunten.

2.1 Uitgangspunt 1: gemeente is niet de enige lokale speler op het veld van armoedebestrijding

Armoedebeleid nu en in de toekomst is gebouwd op een fundament van onderlinge solidariteit in de samenleving. Immers, hoe mensen onderling omgaan met en oog hebben voor diegenen die het minder makkelijk hebben is een van de graadmeters van beschaving.

Ook in Geldrop-Mierlo bestaan tal van maatschappelijke, particuliere- en kerkelijke organisaties die ieder op hun eigen wijze mensen bijstaan op het gebied van financiën, informatieverstrekking en hulp in natura. Als voorbeeld van deze laatste kan gedacht worden aan de Voedselbank Geldrop-Mierlo die wekelijks voedselpakketten verstrekt aan gezinnen die om wat voor reden dan ook tijdelijk geen geld meer hebben voor boodschappen. Een ander voorbeeld is de Vincentius vereniging die financiële steun geeft in de vorm van renteloze leningen. Daarnaast doet zij aan budgetbeheer en bewindvoering. In dezelfde lijn ijvert ook Stichting Leergeld voor het voorkomen dat schoolgaande kinderen uit minimagezinnen ten gevolge van armoede niet kunnen deelnemen aan het sociaal maatschappelijke leven op en rond de school.

Bij het bieden van hulp kunnen zij een vrijere rol pakken dan de gemeente. Deze is immers tot op zekere hoogte gebonden aan richtlijnen van het Rijk. Daar waar de gemeente met de bijzondere bijstand als individuele maatwerkondersteuning een zeer belangrijk instrument in handen heeft, kunnen deze organisaties naar eigen inzicht een bredere doelgroep bedienen. Zolang het initiatieven betreft die geen (financiële) binding met de lokale overheid hebben is dit geen probleem. Bij subsidiering van deze organisaties dient de gemeente nadere kaders te stellen aan bijvoorbeeld de hoogte van het norminkomen en de soort verstrekkingen.

Dit wil echter niet zeggen dat er geen samenwerking gezocht moet worden. Sterker nog, tegen de achtergrond van de landelijke ontwikkelingen is de noodzaak om over en weer af te stemmen nadrukkelijk aanwezig.

Uit de quick scan van het particulier initiatief op het gebied van armoedehulpverlening blijkt dat er weliswaar zicht is op een aantal organisaties, maar dat het aanbod waarschijnlijk groter is. Voor een beknopt overzicht van de meest bekende initiatieven verwijzen wij naar bijlage 1. Er bestaat echter ook een gevoel van afstand. Dit gevoel leeft niet alleen tussen de verschillende organisaties, maar zeker ook tussen de gemeente en hen. Dit brengt het gevaar mee dat er versnippering ontstaat, hulp niet goed is afgestemd en soms elkaar tot op zekere hoogte tegenwerkt.

Actiepunten uitgangspunt 1:

- Opzetten platform Armoedebestrijding, waarin alle actoren die een actieve bijdrage leveren aan dit onderwerp deel kunnen nemen. Doel van het platform is afstemming en kennisuitwisseling;
- Indien gekozen wordt voor financiële ondersteuning van organisaties, bepaalt de gemeente de vorm, inhoud van de verstrekking en de hoogte van de te hanteren inkomensnorm. In dat geval komen alleen die activiteiten in aanmerking die aantoonbaar ten dienste staan van of ten

goede komen aan gezinnen die tot maximaal 110 % van de bijstandsnorm aan inkomen hebben.
- De Bijzondere Bijstand als individuele maatwerkvoorziening blijft in handen van de lokale overheid.

2.2 Uitgangspunt 2: individueel maatwerk bij tijdelijke inkomensondersteuning

Het raadsprogramma 2010-2014 laat weinig aan onduidelijkheid over als het gaat om de grondgedachte achter het armoedebeleid: de meest-kwetsbaren in onze samenleving moeten zoveel mogelijk worden ontzien. De beste wijze om te zorgen dat zij die het écht nodig hebben ook de hulp krijgen die noodzakelijk is, is maatwerk.

Het vaststellen van vaste forfaitaire bedragen aan diverse categorieën burgers (categoriale bijzondere bijstand) heeft voordelen. Zo is het administratief eenvoudig, makkelijk voor de burgers en lijkt het een antwoord te kunnen zijn op het terugdringen van niet-gebruik. Men krijgt het geld immers "automatisch" overgemaakt. De vraag is echter of dit aansluit op de wensen van de meerderheid van de potentiële gebruikers.

Niet gebruik

Allereerst het niet-gebruik van voorzieningen. In 2009 bestond Geldrop-Mierlo uit 16.200 huishoudens. Van deze huishoudens bevonden zich 1.300 in de categorie ≤ 110% sociaal minimum. 600 daarvan zaten meer dan 4 jaar onder die grens. In 2009 324 maal gebruik gemaakt van de langdurigheidstoeslag, terwijl er 600 huishoudens waren die hier potentieel voor in aanmerking kwamen. Sinds 2009 is de economische situatie niet verbeterd. De categorie huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum zal dan minimaal gelijk zijn gebleven. Het gebruik is niet toegenomen.

Nu is dit een landelijk beeld, waarvan de oorzaak direct wordt gezocht in de onbekendheid van de "rechthebbende" met de regelingen. In het rapport "Armoedebestrijding"[4] stelt de inspectie Werk en Inkomen echter dat de regelingen "voor mensen met een minimuminkomen een substantieel voordeel opleveren. De beschikbaarheid van gemeentelijke inkomensregelingen leidt er echter niet toe dat iedereen daar ook gebruik van maakt. Enerzijds omdat de uitvoering, ook na een uitgebreide voorlichting en de inzet van inventieve instrumenten, groepen potentiële cliënten niet altijd kan bereiken. Anderzijds omdat sommige mensen geen gebruik wensen te maken van de aangeboden regelingen." Een gevolg van dit generiek inzetten van middelen voor groepen die deels geen gebruik willen maken, betekent dat andere groepen die wellicht extra ondersteuning nodig hebben, deze niet krijgen omdat er geen geld voor is. Dit is niet alleen jammer, maar ook onwenselijk. Dit betekent namelijk dat de zekerheid die we onze burgers willen bieden dat er hulp wordt geboden als dat écht noodzakelijk is onder druk komt te staan.

Gerichter is beter

Het bovenstaande lijkt een pleidooi te zijn om alle categoriale regelingen te vervangen met individueel maatwerk bij tijdelijke inkomensondersteuning. Dit is niet het geval. Hoewel voor vele doelgroepen de individuele bijzondere bijstand bij uitstek het instrument is om passend maatwerk te kunnen leveren willen wij één specifieke doelgroep nadrukkelijk ondersteunen in de komende jaren. Het betreft hierbij "de meest-kwetsbaren in onze samenleving", namelijk kinderen. In de door u vastgestelde beleidsnota "Ik ben de Toekomst"hebben wij ingezet op het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen. Het opgroeien in een situatie waarin dit om financiële redenen niet kan, kan kinderen al in een vroeg stadium op een achterstand zetten die ze later wellicht niet meer kunnen inlopen. Binnen het armoedebeleid willen we dan ook komen tot een stevig instrument waarmee ook kinderen in een minder bevoorrechte positie in staat worden gesteld hun talenten op het gebied van sport en cultuur te ontdekken.

---

4 Armoedebestrijding, Inspectie Werk en Inkomen, Den Haag, November 2010

Dit sluit overigens ook aan op de aanscherping van de WWB, waarmee gemeenten ook de verplichting hebben om nieuwe verordening te maken voor maatschappelijke participatie van schoolgaande kinderen.

Op dit moment kent de gemeente Geldrop-Mierlo twee regelingen binnen het minimabeleid die (deels) de maatschappelijke participatie van schoolgaande kinderen betreffen. Dit zijn:

- De categoriale bijstand voor ouders van schoolgaande kinderen.
- De regeling Welzijnsactiviteiten binnen de WMO-verordening.

Vanuit het principe van de individuele benadering wordt niet gekozen om groepen burgers te benoemen die met voorrang moeten worden geholpen met uitzondering van de voorgenoemde huishoudens met kinderen.

Actiepunten uitgangspunt 2:

- Een nieuwe verordening te maken die in plaats komt van deze twee aparte regelingen. In deze nieuwe verordening willen wij aan de categorie ouders met kinderen jaarlijks één bedrag uitkeren ten behoeve van de kosten voor schoolgaande kinderen en voor het deelnemen aan maatschappelijke activiteiten van deze kinderen.
- Actief deze huishoudens te benaderen.
- Uitvoeringspraktijk zodanig inrichten dat het verstrekken van inkomensondersteunende voorzieningen op basis van maatwerk boven het verstrekken van generieke categoriale verstrekkingen (in de vorm van vast forfaitaire bedragen) worden gesteld.

2.3 Uitgangspunt 3: voorkom armoedeval en werken moet lonen

Hoewel de Inspectie Werk en Inkomen in het rapport "Armoedebestrijding"[5] uit 2010 stelt dat een meerderheid van de bevolking ook werk accepteert als men niet direct economisch erop vooruit gaat, moet worden voorkomen dat men door het accepteren van werk erop achteruit gaat. Kortom, werken moet lonen.

Dit betekent dat er een scherp (maar moeilijk) evenwicht gevonden moet worden in het lokale armoedebeleid. Het mag niet zo zijn dat een burger die 5% boven de normeringen van inkomensondersteuning zit qua inkomen (of dit nu 110% of 120%) financieel slechter af is dan een burger die wel gebruik kan maken van inkomensondersteuning. Niet alleen zal een dergelijke situatie leiden tot een rem op uitstroom. Immers, het niet vooruit gaan is acceptabel, achteruitgang is dat niet. Het gevoel van onrechtvaardigheid bij de groep die net geen gebruik kan maken zal toenemen en dat kan de onderlinge solidariteit binnen onze samenleving ondermijnen.

Grondhouding van ons beleid is echter dat wij uitgaan van "het vertrouwen in de eigen wil van de burger om uit een financieel benarde situatie te komen en te blijven."

De armoedeval kan op twee wijzen worden tegengegaan. Het is bekend dat generieke categoriale verstrekkingen bijdragen aan de armoedeval. Door deze af te schaffen of de hoogte van het bedrag/toeslag te verlagen kan de armoedeval worden voorkomen of verminderd. De individuele inkomensondersteunende maatregelen dienen in dat geval breed toegankelijk te blijven.

Een tweede wijze is meer in natura te verstrekken. Door meer voorzieningen in natura te verstrekken wordt het gevoel van inkomensverlies bij het aanvaarden van werk teruggedrongen. Er wordt geen geld uitgekeerd, maar men kan gebruik maken van diensten tegen een sterk gereduceerd tarief of zelfs gratis. Een voorbeeld daarvan is de "Super sociaal" in Helmond. Hier

5 Armoedebestrijding, Inspectie Werk en Inkomen, Den Haag, November 2010

kunnen huishoudens afhankelijk van hun financiële situatie gratis of tegen sterk gereduceerde prijzen voedsel verkrijgen. Een dergelijk initiatief zou kunnen worden uitgebreid met andere producten zoals duurzame gebruiksgoederen. Hiermee wordt de bijzondere bijstand deels omgezet in ondersteuning in natura. Uiteraard moet hierbij wel gewaakt worden voor een stigmatiserende werking.

Actiepunten uitgangspunt 3:

- Voorkom dat het aanvaarden van (beter) betaald werk een te grote terugval in inkomen betekent (werk loont-principe).
- Zoek manieren om inkomensondersteuning in natura te verstrekken in plaats van geld beschikbaar stellen. Daar waar mogelijk zal ondersteuning in natura de plaats innemen van financiële ondersteuning.

2.4 Uitgangspunt 4: een brede toegankelijkheid tot schulddienstverlening met een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de burger

Met inkomensondersteuning kan de financiële druk op die huishoudens die met beperkte middelen moeten rondkomen worden verlicht. Echter, dit zal niet voorkomen dat er huishoudens zullen zijn die zich, om wat voor een reden dan ook, in financieel zwaar weer bevinden. Het gaat hierbij zeker niet alleen om huishoudens in de bijstand of met een inkomen op bijstandsniveau. Ook huishoudens bestaande uit hoogopgeleiden en met inkomens boven modaal bevinden zich in deze situatie als gevolg van een plotseling ontslag, echtscheiding of simpelweg een disbalans tussen uitgaven en inkomsten.

Met de komst van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is de belangrijke plek die deze inneemt binnen het armoedebeleid wettelijk verankerd. Uitgangspunt voor het lokaal beleid is dat inwoners de burger een eigen verantwoordelijkheid heeft. Hierbij zal rekening moeten worden gehouden met de zogenaamde “niet willer” en de “niet kunner”, waarbij deze laatste meer respijt en begeleiding moet krijgen. Aan de hand van dit grondprincipe zal het dienstverleningsconcept en het recidive beleid worden vormgegeven.

Voor meer informatie over de schuldhulpverlening verwijzen wij u ook naar bijlage 2.

Doelgroep

Schuldhulpverlening is beschikbaar voor iedereen die 18 jaar en ouder is en woonachtig en ingeschreven is in de gemeente Geldrop-Mierlo. Daarnaast moet er sprake zijn van problematische schulden. Hiervan is sprake van als de som van de geëiste maandelijkse betalingen hoger is dan de berekende aflossingscapaciteit. Ook kan er sprake zijn van een bedreigende schuld (dit is een betalingsachterstand van minimaal twee maanden) in een of meer van de categorieën huur, hypotheek, energie, ziektekostenverzekering, WA-verzekering of inboedelverzekering.

Deze schulden worden problematisch als vervolgens schuldeisers niet de bereidheid hebben om een betalingsregeling te treffen, er geen mogelijkheid (meer) is van herfinanciering van de schulden en er geen vermogen aanwezig is dat geliquideerd kan worden.

Motivatie is de sleutel

Een schuldhulpverleningtraject is zwaar. Motivatie van mensen om de eigen situatie aan te pakken is dan ook de belangrijkste voorwaarde om voor schuldhulpverlening in aanmerking te komen. Men moet bereid zijn voor langere tijd op een minimum inkomen te leven en er moet volledige openheid worden gegeven over de financiële situatie. Wordt deze niet gegeven of is deze

bereidheid er niet, dan is het onmogelijk om hulp te bieden. Er kan immers niet gestabiliseerd worden of een schuldregeling gestart worden, wanneer inkomsten, uitgaven en verplichtingen niet duidelijk zijn of als er wederom extra schulden worden gemaakt.

Cliënten die niet gemotiveerd zijn ("niet-willers") worden afgewezen voor een traject.

Extra aandacht voor "niet-kunners"
Cliënten die wel gemotiveerd zijn, maar waarbij het (nog) niet mogelijk is om een schuldregeling op te starten ('niet-kunners') worden doorverwezen naar een maatwerktraject.

Deze groep moet immers niet aan hun lot worden over gelaten. Juist deze groep vraagt extra aandacht. Kenmerkend voor hen is dat de financiële problemen "slechts" een deel van de totale problemen zijn.

Bij een aantal "niet-kunners" gaat het om burgers die ofwel psychiatrische hulp, verslavingszorg of ondersteuning van de Stichting MEE (nodig) hebben. Met het wegvallen van de begeleiding AWBZ vanaf 2013/ 2014 zal deze groep in toenemende mate zich wenden tot de gemeente voor ondersteuning, ook op financieel gebied.

De begeleiding van psychiatrische, verslaafde en/of verstandelijk gehandicapten is een zodanig specialisme dat schuldhulpverlening deze niet kan overnemen, maar wel kan in samenwerking met hulpverleners van de netwerkpartner(s) gezocht worden naar de passende bijdrage vanuit de schuldhulpverlening.

Een ander deel van deze groep "niet-kunners" wordt gevormd door burgers die door problemen in de huiselijke sfeer, problemen rondom relaties en/ of niet gediagnosticeerde persoonlijkheidsproblematiek tijdelijk onvoldoende "emotionele ruimte" hebben om een schuldhulpverleningstraject aan te kunnen.

Voor deze groep kan in de schuldhulpverlening in eerste instantie veel worden gedaan middels bijvoorbeeld proberen te komen tot inkomensbeheer of tijdelijke afspraken met schuldeisers. Dit zogenaamde stabiliseren van de schuldensituatie moet gekoppeld zijn aan het werken aan een langdurige en structurele oplossing. Voor deze oplossing zal een beroep worden gedaan op netwerkpartners zoals maatschappelijk werk of GGZ.

Recidive beleid
Het komt voor dat burgers wel gemotiveerd zijn, uit de problemen komen, maar na enige tijd zich opnieuw melden voor schuldhulpverlening. Dit kan gebeuren, maar gezien het feit dat schuldhulpverlening sterk afhankelijk is van de medewerking van schuldeisers moet er voor gewaakt worden dat deze geen geloof meer heeft in de afhandeling van schulden. Om deze reden is beleid op recidive en goede nazorg noodzakelijk.

Recidive kan duiden op onderliggende problematiek, maar ook op weigeren bestedingspatronen aan te passen. Om deze reden zal bij een tweede melding voor schuldhulpverlening kritisch bekeken waarom iemand opnieuw in de schulden is gekomen en of bijvoorbeeld onder bewindstelling noodzakelijk is. De dienstverlening wordt wel opgestart. Indien iemand willens en wetens weigert zijn bestedingspatroon aan te passen wordt dit gezien als "niet-wil"gedrag. Hetzelfde geldt voor personen die als gevolg van het overtreden van de wet wederom in de schuldhulpverlening komen. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn bij bijstandsfraude en belastingontduiking.

Uitsluiting

Er zijn diverse situaties waarin burgers tijdelijk worden uitgesloten van de schuldhulpverlening. Hiervan kan sprake zijn als iemand zich bijvoorbeeld willens en wetens niet aan afspraken houdt, onjuiste of onvolledige informatie verstrekt of wederom extra schulden maakt gedurende de schuldregeling. In een dergelijke situaties wordt de burger voor een periode van minimaal zes maanden uitgesloten van directe hulp. Andere cliënten gaan in dat geval voor. Immers, er kan niet gestabiliseerd worden of een schuldregeling gestart worden, wanneer de schuldeisers geen vertrouwen hebben in een goede afloop.

Nazorg

Nazorg is een essentieel onderdeel van de schuldhulpverlening. Schuldhulpverlening heeft alleen zin als, naast het oplossen van problematische schulden, ook een gedragsverandering teweeg wordt gebracht bij de schuldenaar. Wanneer de schuldenaar het gedrag niet aanpast, is de kans groot dat deze opnieuw in de schulden terecht komt met alle gevolgen van dien.

Na beëindiging van de schuldregeling wordt nog een nazorg traject ingezet. Nadat de schulden zijn opgelost, krijgen cliënten na drie maanden nog een gesprek met de klantmanager en daarna nogmaals na zes maanden. Het kan voorkomen dat het risico van terugval dusdanig groot is, dat een intensievere nazorg noodzakelijk is. Samen met de netwerkpartners zal een dergelijk aanbod voor nazorg worden ontwikkeld. Maakt een burger daar geen gebruik van dan zal bij eventuele terugval hiermee rekening worden gehouden.

Bijzondere aandacht voor de 'meest-kwetsbare in de samenleving'

Zoals eerder gesteld verdienen situaties waarin minderjarige kinderen in het spel zijn bijzondere aandacht. Zij zijn de meest-kwetsbaren in de samenleving. Het is onwenselijk dat kinderen de dupe worden van het gedrag van de ouders. Daarom blijft de schuldhulpverlening bij schrijnende gevallen (dus ook als de ouders onvoldoende meewerken voor een traject) ondersteuning bieden om te voorkomen dat de kinderen niet verzekerd zijn, geen onderwijs volgen en een onstabiele woonsituatie hebben. Indien er –onder normale omstandigheden- reden is tot uitsluiting van de schuldhulpverlening zal dit zwaar meewegen.

Kwaliteit van dienstverlening is cruciaal

Zowel voor schuldeisers als ook voor diegene die de schulden heeft is de betrouwbaarheid en kwaliteit van de schuldhulpverlening van cruciaal belang. Immers, vertrouwen en geloof op een goede afloop zijn voorwaarden om akkoord te gaan met een betalingsvoorstel. Daarom houdt de schuldhulpverlening zich aan landelijke wettelijke kaders en gedragscodes/ richtlijnen van landelijke organisaties. Zo wordt gebruik gemaakt van de NVVK-gedragscode. Deze gedragscode bestaat sinds 1979 en wordt breed geaccepteerd als de basis voor schuldregelingen in Nederland. Daarnaast worden de Recofa-richtlijnen gehanteerd. De Recofa is een landelijk overlegorgaan van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR), de beroepsvereniging en vakbond van rechters en officieren van justitie in Nederland. De Recofa stelt periodiek de "Richtlijnen voor faillissementen en surseances van betaling" vast. Deze richtlijnen bevatten o.a. algemene instructies aan curatoren en bewindvoerders, onder meer ter zake van openbare verslaglegging (inhoud, termijnen) te volgen procedures bij onderhandse verkoop van activa en de te voeren tijdregistratie.

Actiepunten uitgangspunt 4:

- Om schuldhulpverlening breed toegankelijk te houden wordt streng geselecteerd aan de poort op bereidheid tot medewerking.
- Met maatschappelijke partners worden integrale trajecten ontwikkeld om niet-kunners te ondersteunen.
- Ontwikkel een preventief aanbod van cursussen en informatieverstrekking gericht op de doelgroepen die het kwetsbaarst zijn.

- Bij recidive en andere uitsluitinggronden is het starten van schuldhulpverlening geen vanzelfsprekend recht.
- Met maatschappelijke partners wordt een nazorgtraject ontwikkeld.

2.5 Uitgangspunt 5: Armoedebeleid moet meetbaar een bijdrage leveren aan de maatschappelijke deelname van burgers.

Onder aan de streep kan er met veel goede bedoelingen veel worden gedaan. Inkomensgrenzen kunnen worden verruimd, toegang kan worden vereenvoudigd en ruimhartige vergoedingen kunnen worden toegekend. Dit alles zegt echter niets over het behalen van het achterliggende doel: een gemeente te willen zijn waarin burgers "zo veel mogelijk kunnen deelnemen aan de maatschappij." Een gemeente waarin burgers, ook in de toekomst, de zekerheid moeten hebben dat er hulp wordt geboden als dat écht noodzakelijk is.

Om dit te kunnen beoordelen zal een twee jaarlijkse monitor worden opgesteld. In deze monitor zullen parameters worden opgenomen op basis waarvan de beoordeling kan plaatsvinden of de gekozen richting de juiste is.

3 Verdere uitwerking en procesgang

3.1 Uitwerken en implementeren actiepunten

Deze nota wordt voorgelegd aan de gemeenteraad ter vaststelling. Daarmee zijn de kaders voor het toekomstige armoedebeleid gedefinieerd. Vervolgens zal het college van B&W de uitwerking en implementatie ter hand nemen. Daar waar nodig zullen aanpassingen van verordeningen worden voorgelegd aan de gemeenteraad na consultatie van het CPM.

3.2 Periodieke terugkoppeling voortgang

Zoals reeds gesteld zal het armoedebeleid als geheel twee jaarlijks worden gemonitord op effecten. Echter, voor schuldhulpverlening en de voortgang van de implementatie van deze kadernota zal jaarlijks een “beeld van de uitvoering” worden gegeven en aan de WMO-raad, CPM en gemeenteraad (via de beleidsrapportage) worden toegezonden. Op deze wijze kan zowel op de concrete resultaten en voortgang zicht worden gehouden als ook op de effecten op de middellange en lange termijn.

Bijlage 1 Beknopt overzicht ketenpartners armoedebeleid

Parochie Heilige Brigida
Zij geven aan geen directe taken te vervullen op het terrein van de armoedebestrijding.

Werkplein Peelland
Het werkplein Peelland voert voor de gemeente Geldrop-Mierlo de uitvoering van het terrein van Werk en Inkomen uit. Hieronder valt bijvoorbeeld de toekenningen van de WWB-uitkeringen. Dit betekent dat een groot deel van de minima uit de Gemeente Geldrop-Mierlo regelmatig op het werkplein verschijnt. Het werkplein vervult een signaleringsfunctie maar ook een verwijsfunctie naar o.a. bijzondere bijstand en schuldhulpverlening.

Het Goed
Het Goed geeft aan dat zij een kringloopbedrijf zijn. Zij bieden werkgelegenheid en geven de o.a. de doelgroep de mogelijkheid om op een goedkope manier goederen aan te schaffen.

Stichting Voedselbank Geldrop-Mierlo
Zij vervullen direct taken op het terrein van de armoede. Deze vrijwilligersorganisatie verstrekt wekelijks gratis voedselpakketten aan gezinnen die qua inkomen op het absolute minimum zitten Zij hanteren hiervoor de toekenningcriteria van Voedselbanken Nederland. Behalve het verstrekken van voedselpakketten verwijzen zij naar diverse sociaal-maatschappelijke hulpverleners.

Vincentiusvereniging
De Vincentiusvereniging geeft aan directe taken op het terrein van de armoedebestrijding te vervullen. Zij geven financiële steun in de vorm van renteloze leningen. Daarnaast doen zij aan budgetbeheer en bewindvoering.

Stichting Leergeld Geldrop-Mierlo Heeze-Leende
Stichting Leergeld ijvert voor het voorkomen dat schoolgaande kinderen uit minimagezinnen ten gevolge van armoede niet kunnen deelnemen aan het sociaal maatschappelijke leven op en rond de school. Als zij niet kunnen deelnemen, dreigt voor hen sociale uitsluiting. En dat is slecht voor de betrokken kinderen en slecht voor de samenleving. Zij geven aan dat zij in overleg gaan met relevante instanties om zicht te krijgen op hun doelgroep. Daarnaast wijzen zij op en bieden de helpende hand bij de weg naar voorliggende voorzieningen. Tevens bieden zij daadwerkelijk hulp aan de doelgroep.

Lev-groep
Door de Lev-groep worden specifieke taken uitgevoerd op het terrein van armoedebestrijding met als doel het voorkomen en het oplossen van armoede in de breedste zin van het woord. Zij verstrekken informatie en advies, geven ondersteuning en begeleiding, hebben een signaleringsfunctie en geven inzicht in. Deze taken worden concreet vormgegeven via het Klapperproject (hulp bij thuisadministratie), formulierenspreekuur, budgetbegeleiding, sociale raadsliedenwerk.

Bijlage 2 Achtergrondinformatie Schuldhulpverlening

Werkwijze

- Cliënt meldt zich telefonisch of op het gemeentehuis. Er wordt kort geïnventariseerd wat de stand van zaken is. Indien nodig worden dan al korte adviezen gegeven. Vaak heeft dat betrekking op het inkomen.
- Cliënt wordt na de melding uitgenodigd voor een aanmeldgesprek schuldhulpverlening. Normaal gesproken is de wachttijd maximaal 4 weken (gelijk aan de termijn die is opgenomen in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening).
- Als cliënt geholpen is met enkele adviezen, dan wordt het aanmeldgesprek omgezet in een adviesgesprek. Een enkele keer is een tweede adviesgesprek nodig. In sommige gevallen is het ook voldoende als wij contact opnemen met een schuldeiser om de situatie uit te leggen en een betalingsregeling te treffen.
- Als er uitgebreidere hulp nodig is, dan wordt de cliënt opgenomen in een traject.

Soorten trajecten

Er bestaan 3 soorten trajecten:

1. Stabilisatie
2. Schuldregeling
3. Overig

Ad. 1 Stabilisatie

Dit traject is vaak een voorbereiding op een schuldregeling. Tijdens de stabilisatie moet in ieder geval geregeld worden dat alle vaste lasten betaald gaan worden en er geen nieuwe schulden ontstaan. Dat kan betekenen dat de inkomsten verhoogd moeten worden en/of de uitgaven verlaagd moeten worden. Soms is tijdens het stabilisatietraject het regelen van budgetbeheer nodig of het instellen van bewindvoering. Dit laatste moet aangevraagd bij de rechtbank en kent een doorlooptijd van enkele maanden. Hoelang het stabilisatie traject duurt, is sterk afhankelijk van de inzet en/of van de persoonlijke omstandigheden van de cliënt. De stabilisatie duurt vaak 3 tot 6 maanden, maar kan soms oplopen tot een jaar.

Ad. 2 Schuldregeling

Bij een schuldregeling moeten mensen voor een periode van 3 jaar maximaal aflossen aan de schulden, waarna de restantschuld wordt kwijtgescholden. Bij de minnelijke regeling moeten alle schuldeisers akkoord gaan met een voorstel voor gedeeltelijke betaling. In principe dient een regeling tot stand te komen binnen 120 dagen. Echter, hoe meer schuldeisers, hoe groter de kans dat niet alle schuldeisers tijdig reageren en de termijn van 120 dagen uitloopt. Als de schuldeisers niet akkoord gaan, dan kan er binnen het schuldregelingstraject een aanvraag wsnp (rechterlijke schuldregeling) gedaan worden. Afhankelijk van de wachttijd bij de Rechtbank kan het rond de drie maanden duren, voordat er een beslissing genomen is op de aanvraag wsnp.

Ad. 3 Overig

Als er sprake is van een overig traject, dan is het de bedoeling dat de schulden op een andere manier opgelost worden dan door een schuldregeling. Dat kan bijvoorbeeld in situaties waarin de totale schuldenlast binnen een periode van drie jaar af te lossen is. De duur van dit traject is zeer wisselend en voor een groot deel afhankelijk van de hoogte van de afloscapaciteit van de cliënt. Meestal gaat het hier om kortlopende schuldhulpverlening.

Bijlage 2 bij Nota "Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen" Uitgangspunten Duurzame Armoedebestrijding

Inleiding
In najaar 2011 is een eerste notitie met betrekking tot armoedebeleid voorgelegd aan de WMO-raad en CPM. Deze notitie was een eerste aanzet voor het toekomstige armoedebeleid. Op basis hiervan en de reacties van de beide adviesraden is de voorliggende nota "Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen" tot stand gekomen.

Vervolgens is deze nota ter advisering aan CPM en de WMO-raad voorgelegd. Ook is deze ter informatie toegezonden aan Stichting Leergeld, de Voedselbank en de Vincentiusvereniging. Van hen is ook een reactie ontvangen, welke is meegenomen in dit verslag van de veldraadpleging.

Opzet nota
In hoofdstuk 1 wordt het landelijk wettelijk kader en het effect op het gemeentelijk beleid geanalyseerd. In hoofdstuk 2 wordt aan de hand van een vijftal uitgangspunten de kaders gedefinieerd voor een nieuwe en duurzame aanpak van armoede. Ieder van de uitgangspunten wordt geconcretiseerd in actiepunten, waarbij een nieuw stelsel wordt gecreëerd met een aantal bestaande en nieuwe elementen.

Algemene reactie
In zijn algemeenheid stellen alle partijen dat de nota "Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen" een krachtige gemeentelijke visie is voor een duurzame aanpak van armoede. De WMO-raad stelt dat: "De nota getuigt van een heldere visie op de gevolgen van de nog in te voeren wetgeving voor de meest kwetsbare inwoners van onze gemeente.."

1. WMO-Raad
De WMO-raad heeft met belangstelling de nota gelezen en kan zich vinden in de lijnen en de ontwikkelingen zoals deze in de nota zijn beschreven.

De WMO-raad spreekt de hoop uit dat het implementeren van de afspraken in deze nota snel zal leiden tot een verbetering van de mogelijkheid voor <u>alle</u> burgers om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Zij kijkt belangstellend uit naar de uitwerking van de kaders.

Wel stelt zij een aantal vragen naar aanleiding van de nota:

> *1.1.6*
> *"Dit is ook de reden waarom wij in ons beleid uitgaan van het vertrouwen in de eigen wil om uit een financieel benarde situatie te komen en blijven". Wij zijn van mening dat het uitgaan van vertrouwen een verificatie achteraf behoeft. Hoe gaat u dit regelen?*

Reactie: Het vertrekpunt van ons beleid is dat burgers niet worden gezien als slachtoffer en dat het gedrag maatgevend is. Wij zullen geen extra controle mechanismen inbouwen. Ter illustratie: indien een inwoner van onze gemeente meer dan

eens een beroep doet op schuldhulpverlening zullen wij aan de hand van de persoonlijke situatie beoordelen wat hiervan de oorzaak is.

1.3
"Het eerste gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld, dient binnen vier weken plaats te vinden." Is het mogelijk deze termijn tot twee weken te beperken, bijvoorbeeld door een buitenwettelijke afspraak hierover te maken? En worden er voorschotten beschikbaar gesteld aan degene die in grote nood verkeren?

Reactie: De vier weken waaraan de WMO-raad refereert is de wettelijke termijn waarbinnen het eerste gesprek dient plaats te vinden. Uiteraard streven wij ernaar om binnen deze termijn te blijven. Mocht de situatie zo urgent zijn, dan zal hieraan voorrang verleend worden. Dit is ook conform wettelijke bepalingen. Het verstrekken van voorschotten is aan de uitkerende instantie. Wel wordt de stabilisatie gestart, waarbij in ieder geval geregeld moet worden dat de vaste lasten betaald gaan worden.

2.1 Actiepunten uitgangspunt 1
Graag zien wij dat er Armoedeteams worden opgezet die een proactieve benadering van de doelgroep als taak krijgen. Kunt u dit toezeggen?

Reactie: Wij hebben niet het voornemen om armoedeteams op te zetten. Wel willen wij in overleg met de lokale initiatieven komen tot een betere afstemming en voorlichting aan onze burgers.

2.4 Recidive beleid
Wij maken ons zorgen over het feit dat sommige organisaties/bedrijven die ondanks dat zij op de hoogte zijn van de (financiële) historie van de klant toch bewust nieuwe financiële afspraken met hen aangaan die dan vaak tot nieuwe problemen gaan leiden. Hoe denkt de gemeente dit te voorkomen?

Reactie: Helaas kunnen wij –als gemeente- dit niet voorkomen. Wel kunnen wij burgers wijzen op de gevaren van het aangaan van nieuwe financiële verplichtingen.

Bijlage 1 Het Goed
Kunt u meer informatie verstrekken over het aanbod van werkgelegenheid voor kwetsbare mensen? Wij zijn van mening dat de prijzen van goederen van het Goed disproportioneel hoger zijn dan bij vergelijkbare organisaties in de regio. Heeft de gemeente daar invloed op?

Reactie: Wij hebben geen invloed op de prijsstelling van het Goed. Bekend is dat er een samenwerking bestaat tussen de Atlant en het Goed. Deze samenwerking verloopt via het werkplein Helmond.

Tevens missen wij de Diaconie van de Protestantse Gemeente Geldrop-Mierlo in de rij van ketenpartners armoedebeleid.

Reactie: Het is ons bekend dat de diaconie ook activiteiten ontplooit op het gebied van armoedebeleid. Zij zullen ook uitgenodigd worden voor het Platform Armoedebestrijding.

2. Cliënten Platform Minima (CPM)

CPM stelt dat de notitie Zekerheid, solidariteit en in vertrouwen een duidelijke potentie uitstraalt, kijkend naar de hoge prioriteit van de politieke agenda, daar waar het gaat om armoedebestrijding.

De voornemens dienen nog vertaald te worden in concrete voorstellen / maatregelen.
Het CPM ziet dan ook met meer dan grote belangstelling naar deze implementatie uit. Aan de hand daarvan kan immers gewogen worden of de goede voornemens ook vertaald worden in concrete ondersteuning aan cliënten.

De voorgenomen periodieke terugkoppeling (monitorfunctie) onder meer m.b.t. de implantatie kan het CPM ondersteunen bij haar taak met betrekking tot de toetsing van alle voornemens in deze.

Verder heeft het CPM een aantal opmerkingen en vragen.

Pagina 4 /4^e^ alinea:
CPM is verbaasd over het gestelde, dat het aantal uitkeringsgerechtigden sterk is opgelopen. Dit blijkt NIET uit de maandelijkse rapportage Werkplein Regio Helmond.

Dat laat onverlet dat het CPM zich wel herkent in een grotere vraag aan de " overige spelers op het veld van de armoedebestrijding; voedselbank – schuldhulpverlening – Vincentius Vereniging e.d.

Reactie: Sinds het op- en vaststellen van het raadsprogramma begin 2010 is het aantal uitkeringsgerechtigden toegenomen. Om verwarring te voorkomen is "begin 2010" toegevoegd aan de nota.

Pagina 8 / 1^e^ alinea
*CPM dringt er op aan om het eerste gesprek - waarin de hulpvraag dient te worden vastgesteld (uiterlijk binnen 4 weken) – binnen de kortst mogelijke termijn te realiseren. Hierbij is een periode van 4 weken ongewenst lang. Dit mede in het licht gezien van de stelling dat cliënten zich veelal te laat melden **!** Mogelijk dat bij het heroverwegen van het huidige beleid schuldhulpverlening hiermede rekening kan worden gehouden !!*

Reactie: De vier weken waaraan CPM refereert, is de wettelijke termijn waarbinnen het eerste gesprek dient plaats te vinden. Uiteraard streven wij ernaar om binnen

deze termijn te blijven. Indien deze termijn significant korter moet zijn, dan betekent dit een forse uitbreiding van ambtelijke capaciteit. Overigens, mocht de situatie urgent zijn, dan zal hieraan voorrang verleend worden. Dit is ook conform wettelijke bepalingen.

Pagina 9 / 2.1
CPM heeft zich bij de inleiding reeds uitgesproken zeer ingenomen te zijn met de omschrijving in deze beleidsnotitie, dat de gemeente niet de enige lokale speler op het veld van Armoedebestrijding is. Dit doet recht aan alle partijen die zich inzetten om de – minst bedeelde - medemens te helpen.

Reactie: -

Pagina 10 / 4e alinea
Met een zekere verbazing heeft het CPM kennis genomen van de grote aantallen huishoudens welke om een of andere reden GEEN gebruik maken van de tijdelijke Inkomensondersteuning. Het CPM dringt er op aan, dat er een meer actief beleid wordt ontwikkeld om de voorlichting in deze sterk te verbeteren. Het past een gemeente - die een hoge prioriteit toekent aan het behoud van hele sociaal gezicht – alles in het werk te stellen dit motto ook inhoud te geven. Het CPM zou graag zien dat bij het vaststellen van de kaders volgend op deze beleidsnotitie uitgegaan wordt van een streven om het aantal huishoudens dat NU nog geen gebruik maakt van de tijdelijke Inkomstenondersteuning drastisch wordt te verminderen.

Reactie: Uitgangspunt van het beleid is dat burgers de zekerheid moeten hebben dat er hulp wordt geboden als dat écht noodzakelijk is. Het landelijk beeld is dat, uitgebreide voorlichting en de inzet van inventieve instrumenten ten spijt, er altijd een groep zal zijn die geen gebruik wil maken van tijdelijke inkomensondersteuning. Naast de voorlichting denken wij het niet gebruik terug te dringen door nauwe samenwerking op te zoeken met particuliere initiatieven en professionele ketenpartners om zo de mogelijkheden meer onder de aandacht te brengen.

Pagina 10 / laatste alinea
CPM staat zeer positief tegenover het beleidsvoornemen om de meest kwetsbare in onze samenleving n.l. de kinderen een zeer hoge prioriteit toe te kennen.
CPM adviseert om bij de actiepunten “ actief deze huishoudens te benaderen “ een vorm van samenwerking aan te gaan met de scholen. Naar het oordeel van het CPM kunnen de scholen een uitstekende informatiebron zijn ter lokalisering van de problematiek rond kinderen.

Reactie: Wij zullen alle partijen die een bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van deze huishoudens uitnodigen om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen. Onderwijs maakt hiervan deel uit.

Pagina 11 / laatste alinea
Het CPM vindt het een slecht idee om meer voorzieningen in natura te gaan verstrekken. Tevens is het CPM zeer terughoudend ten aanzien van de vorm waarin dit eventueel moet geschieden. Immers voorkomen dient te worden dat door het instellen van winkels zoals " Super Sociaal " er automatisch een stigmatiserende werking voor de cliënten ontstaat. Bijvoorbeeld omdat cliënten geregistreerd dienen te worden middels een pasje? Dit in tegenstelling tot de voedselbank, waarbij cliënten redelijk " anoniem " terecht kunnen met hun hulpvraag ter ondersteuning.

Reactie: Terecht merkt het CPM op dat ervoor moet worden gewaakt dat er een stigmatiserende werking optreedt. Echter, de mogelijkheid om in natura ondersteuning te bieden biedt ook nieuwe oplossingen. Deze willen wij samen met CPM en particuliere initiatieven onderzoeken. In de beleidsnota hebben wij een zinsnede toegevoegd om op het gevaar van stigmatisering te wijzen.

Pagina 13 / 8e alinea
In de beleidsnotitie wordt er van uitgegaan, dat er een beroep kan worden gedaan op netwerkpartners. Zo ja, welke ? Wat indien in de praktijk blijkt, dat deze netwerkpartners deze (nieuwe) vraag van de gemeente - wegens eigen bezuinigingen en/of gebrek aan capaciteit - niet aan kan. Heeft de gemeente dan een alternatieve oplossing ?

Pagina 14 / 2e alinea
Zeer positief staat het CPM tegenover het beleidsvoornemen om bij de schuldhulpverlening extra aandacht te besteden aan de nazorg. Echter ook hier wordt voor de invulling verwezen naar mogelijke netwerkpartners. In hoeverre is dit realiseerbaar ?

Reactie: Met netwerkpartners wordt gedoeld op partijen zoals de LEV-groep, GGZ, etc. Wij realiseren ons dat voor extra inzet van deze partners (in het kader van begeleiding of nazorg) financiële middelen beschikbaar gesteld moeten worden. Deze middelen denken wij te vinden door enerzijds bestaande afspraken aan te passen, maar anderzijds door verschuivingen en ontschoten van geldstromen binnen het sociale domein. Overigens sluiten wij zeker niet uit dat ook particuliere vrijwilligersinitiatieven een belangrijke bijdrage kunnen leveren in deze context.

3. Stichting Voedselbank

De Stichting Voedselbank is zeer te spreken over de kernachtige weergaven van dit visiedocument en waarderen de plannen om te komen tot "een goede afstemming en samenspel met particuliere initiatieven".

Naast een aantal tekstuele opmerkingen die hebben geleid tot aanscherping van de nota, maakt Stichting Voedselbank Geldrop-Mierlo ook een aantal inhoudelijke opmerkingen.

Pag. 9, 2.1,Alinea 3
Bij subsidiering van organisaties dient de gemeente nadere kaders te stellen aan bijvoorbeeld de hoogte van het norminkomen en de soort verstrekkingen. De voedselbank is een onderdeel van Voedselbanken Nederland, en heeft de plicht tot hantering van de landelijke normen, uitgaande van een maandelijks te besteden netto bedrag.

Actiepunten uitgangspunt 1: (2de alinea)
"Indien gekozen wordt………………bepaalt de gemeente, de vorm, de inhoud van de verstrekking en de hoogte van de te hanteren inkomensnorm"
Indien aansluiting gevonden wordt bij bestaande landelijke organisaties lijkt het ons noodzakelijk om dan ook de hier gehanteerde landelijke kaders te volgen.

Reactie: Met de aanscherpingen van het landelijk wettelijke kader is de gemeente verplicht om een inkomensgrens te hanteren van 110% van het wettelijk minimum loon. Belangrijk hierbij is te vermelden dat particuliere fondsen en organisaties niet aan deze strenge regels zijn verbonden, zolang deze los staan van de gemeente en dus geen subsidie krijgen.

Alinea 4
"De noodzaak om over en weer af te stemmen is nadrukkelijk aanwezig".
Wij zijn blij dat deze zinsnede nu in de nota staat, want helaas moeten wij tot op dit moment constateren dat er vanuit de gemeente nauwelijks ruimte is voor afstemming, ondanks herhaalde verzoeken daartoe.

Reactie: Wij realiseren ons dat in het verleden de relatie tussen de gemeente en particuliere initiatieven niet geheel naar wens is verlopen. Wij hopen met o.a. het oprichten van een gestructureerd overleg (Platform Armoedebestrijding) hier verbetering in aan te brengen.

Pag.11
De verwijzing in de nota naar "Super Sociaal" wordt door de voedselbank als zeer prematuur gezien. Of het uiteindelijke resultaat van deze nog jonge kleinschalige organisatie naar volle tevredenheid is, is nog maar zeer de vraag. De voedselbank daarentegen is een grote landelijke goed georganiseerde organisatie, waarvan Geldrop-Mierlo deel uitmaakt, en waarvan de noodzaak duidelijk bewezen is en de resultaten reeds vele jaren duidelijk positief bevonden worden.

Reactie: Het initiatief "Super Sociaal" wordt in de nota als voorbeeld aangehaald. Het is inderdaad nog te prematuur om dit als een concreet voornemen te zien. Uiteraard zal bij een eventuele afweging de rol en positie van de voedselbank worden betrokken.

4. Vincentiusvereniging
De vereniging ziet deze nota als een zeer goede aanzet tot vernieuwing rondom de problematiek armoede. De kaders worden goed aangegeven. De vereniging hoopt dat de uitwerking van deze kaders ook op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Het opzetten van een platform armoedebestrijding juicht de vereniging toe.

Naast een aantal tekstuele opmerkingen die betrekking hebben op de beschrijving van de rol van de Vincentiusvereniging merkt de vereniging diverse inhoudelijke zaken op.

Blz 11 laatste alinea:
"Meer in natura verstrekken........" Dit mag echter niet leiden tot grotere stigmatisering. Waakzaamheid is hier geboden.

Reactie: Terecht merkt de vereniging op dat gewaakt moet worden voor stigmatisering. Dit is ook de reden waarom wij samen met CPM en particuliere initiatieven de mogelijkheden om in natura ondersteuning te bieden willen onderzoeken.

Blz. 14 Actiepunten uitgangspunt 4
"Met maatschappelijke partners wordt een nazorgtraject ontwikkeld"
Houdt dit in dat hier ook mogelijkheden liggen voor vrijwilligersorganisaties of is dit alleen professionele hulpverlening?

Reactie: Bij maatschappelijke partners denken wij niet exclusief aan professionele hulpverlening. Ook vrijwilligersorganisaties zouden een rol moeten (kunnen) spelen in de nazorg. De Vincentiusvereniging is hierbij uiteraard ook in beeld. Zo is deze vereniging recent met het project Schuldhulpmaatje gestart. Dit is een landelijk project dat plaatselijk zijn invulling moet krijgen. Dergelijke initiatieven juichen wij toe en zouden wij graag in samenhang brengen met andere activiteiten, zodat er een sterk vangnet ontstaat.

5. Stichting Leergeld
Stichting Leergeld geeft aan een aantal vraagpunten te hebben.

Norm van 110% i.p.v. 120% (1.1.3.)
De verlaging van de norm wordt niet uitgebreid onderbouwd. Het is (dus?) een bezuinigingsmaatregel. Leergeld hanteert landelijk (overigens voor een lokale Stichting niet verplicht) 120%. Het is onverstandig hiervan af te wijken omdat door potentiële cliënten dan willekeur ervaren kan worden.

Reactie: De veronderstelling dat de verlaging van de inkomensnorm een bezuiniging is, is niet juist. Immers, de bijzondere bijstand wordt bekostigd uit gemeentelijke middelen. Het motief is dat het Rijk vindt dat door de vele mogelijkheden op het gebied van bijzondere bijstand de armoedeval te nadrukkelijk opengezet werd. Door het mogelijk vervallen van recht op bijzondere bijstand en andere

inkomensafhankelijke regelingen kan het voorkomen dat iemand er niet op vooruitgaat als deze betaald werk accepteert. De gemeente is verplicht–als zij ervoor kiest een organisatie te subsidiëren voor taken of activiteiten binnen de bijstand- deze inkomensgrens te hanteren.

Belangrijk hierbij is te vermelden dat particuliere fondsen en organisaties niet aan deze strenge regels zijn verbonden, zolang deze los staan van de gemeente en dus geen subsidie krijgen. Dit betekent dat Stichting Leergeld vrij is om een andere norm te hanteren.

Overige opmerkingen
De stichting merkt op dat uit contacten met andere Stichtingen Leergeld blijkt dat in zeer veel gevallen vanuit de gemeenten een jaarlijks subsidie verstrekt wordt. De niet ondersteunde stichtingen zijn meer uitzondering dan regel.

Reactie: Wij hebben hier nadrukkelijk niet voor gekozen om op deze wijze de onafhankelijkheid van particuliere initiatieven te kunnen borgen. Mocht in de toekomst blijken dat financiële ondersteuning noodzakelijk is, dan zal dit standpunt opnieuw overwogen worden. Hierbij is het belangrijk in gedachte te houden dat het subsidiebeleid uitgaat van subsidiering van activiteiten en niet het in stand houden van een organisatie. Daarnaast is het gevolg dat voor die activiteiten waar de subsidie betrekking op heeft nadere voorwaarden gesteld moeten worden.

Het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds “bedienen” op grond van vergelijkbare doelstellingen in veel gemeentes de kansarme jongeren. De stichting vraagt of de gemeente Geldrop-Mierlo ook een samenwerking overweegt?

Reactie: Op dit moment overwegen wij een dergelijke samenwerking niet, omdat er andere regelingen bestaan met hetzelfde doel. Wij sluiten echter niet uit dat in de uitwerking van het voorliggende kader een dergelijk initiatief meegenomen zal worden.